

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md

25.05.2023 nr. 04/2-4384

la nr. 18-69-4921 din 10 mai 2023

**Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Cancelaria de Stat**

Urmare examinării proiectului de *lege pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „RESTART”)*, număr unic 335/MMPS/2023, comunicăm următoarele.

Potrivit notei informative, proiectul actului normativ a fost elaborat în scopul reformei domeniului asistenței sociale și care propune promovarea și respectarea dreptului la protecție și asistență socială a populației vulnerabile din Republica Moldova, conform standardelor internaționale din domeniul drepturilor omului. Prezentul proiect de lege este un pas în procesul de lansare și implementare a reformei RESTART care urmărește asigurarea unui acces echitabil al populației la servicii sociale de calitate.

Raționamentele expuse de inițiator în notă reflectă motivul emiterii actului normativ și cerințele care au impus intervenția normativă.

Pe plan redacțional în raport cu normele de tehnică legislativă și a cerințelor de calitate a actului normativ atenționăm că, proiectul actului normativ nu corespunde cerințelor de calitate și a principiului coerenței, consecutivității și predictibilității normelor juridice. Sub aspectul stilului de redactare, semnalăm că textul normativ nu este întotdeauna redat într-o exprimare clară, fluent, acesta prezentând uneori dificultăți sintactice sau pasaje obscure ori echivoce, contrar normelor de tehnică legislativă, ceea ce face ca dispozițiile actului normativ să fie lipsite de precizie și claritate, prejudiciind stilul juridic al actului normativ. Subsidiar, semnalăm necesitate redactării gramaticale a proiectului (acordul dintre cuvinte).

Astfel, proiectul necesită a fi reexaminat prin prisma normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative prevăzute de *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*.

În context, menționăm următoarele obiecții și propuneri.

Ca obiecție generală asupra proiectului, pentru asigurarea unui stil juridic specific normativ și în vederea respectării normelor de tehnică legislativă referitoare

la intervenția normativă privind completarea actului normativ cu un articol sau alineat, se va exclude expresia *alineat nou* sau *articol nou*.

La Art. III (Legea asistenței sociale nr. 547/20003)

La pct. 1, prin care se propune completarea art. 1 cu noțiuni noi, dispoziția de completare se va reda în felul următor: „se completează cu noțiunile „Agenția serviciilor sociale cu specializare înaltă”, „agenție teritorială de asistență socială” și „structură teritorială de asistență socială” cu următorul cuprins:”.

Totodată, cu referire la noțiunea de „agenție teritorială de asistență socială”, semnalăm că prezintă neclaritate statutul juridic al agenției respective, atât în raport cu prevederile *Legii nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate*, cât și în raport cu definirea noțiunii de „Agenția serviciilor sociale cu specializare înaltă”, care, la fel, este autoritate administrativă în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

La pct. 2 menționăm că, autorul proiectului nu a argumentat necesitatea includerii în calitate de beneficiar de asistență socială martorii infracțiunilor. Or, în nota informativă se menționează despre importanța acordării asistenței sociale martorilor minori.

Complimentar menționăm art. 90 din *Codul de procedură penală*, potrivit căruia, *martorul este persoana citată în această calitate de organul de urmărire penală sau de instanță, precum și persoana care face declarații, în modul prevăzut de prezentul cod, în calitate de martor. Ca martori pot fi citate persoane care posedă informații cu privire la vreo circumstanță care urmează să fie constatată în cauză.* În context menționăm că, nu ar fi rezonabil de a include în calitate de beneficiar de asistență socială martorii tuturor categoriilor de infracțiuni (ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave și excepțional de grave).

Subsidiar, norma propusă la lit. i¹) art.7 urmează a fi revizuită gramatical.

La pct. 5 și alte situații similare, în scopul respectării exigențelor de redactare a actului normativ, propunem de a exclude cuvântul „nou” din redacția privind intenția normativă de completa actul normativ cu un articol.

La pct. 8 menționăm că, norma propusă la art. 15 alin. (1) lit. d) nu este clară în ceea ce privește sintagma „studii superioare sau profesionale și competență în alte domenii”. Prin urmare, propunem reformularea acesteia.

Complementar la art. 15, pentru previzibilitatea alin. (2) sugerăm reformularea normei propuse, cu redarea atribuțiilor Ministerului Muncii și Protecției Sociale sub formă a două elemente structurale numerotate cu litere.

La pct. 9 semnalăm că, norma propusă de autor la art. 15¹ după conținutul său nu respectă succesiunea logică a ideilor privind activitatea individuală a unor categorii de personal care prestează servicii sociale de îngrijire la domiciliu. Totodată, menționăm că, normele respective nu sunt redactate clar și pot admite, eventual, interpretări abuzive la aplicarea lor în cadrul legal.

Norma propusă la alin. (5) art. 15¹ privind achitarea primelor de asigurare obligatorie urmează a fi revizuită conceptual în raport normele *Legii nr.1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală*, inclusiv redacțional la indicarea actelor normative de referință.

La pct. 11, pentru claritatea normei juridice, recomandăm revizuirea sintagmei „pornind de la bugetul anual” din norma propusă la alin. (2) al art. 23.

La Art. IV (Legea nr. 123/2010 cu privire la serviciile sociale)

La pct. 2 se va redacta intenția normativă de modificarea a literelor a) și b) ale art. 7 alin. (2).

La pct. 4 modificarea alineatelor (1) și (2) ale art. 9 se va reda într-o singură dispoziție.

Complimentar, la art. 9 alin. (3), în scopul redării unei clarități, cuvântul „Agenții” se va substitui cu cuvântul „Agențiile teritoriale de asistență teritorială”.

La pct. 5 semnalăm că, normele juridice propuse la art. 20¹ nu respectă succesiunea logică a ideilor articolelor anterioare, prin urmare, recomandăm redarea acestora în art. 19¹.

La fel, propunem de a exclude din conținutul alin. (3) al art.20¹ a textului „elaborat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale și aprobat de Guvern.”.

La pct. 7, prin care se propune completarea art. 26 alin. (1) lit. a) după cifra „8” cu textul „8¹ și art. 9”, atenționăm că *Legea nr. 123/2010* nu conține art. 8¹, precum și prin proiectul examinat nu a fost propus astfel de articol.

La Art. V (Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți)

La pct. 1, pentru corectitudinea exprimării intenției normative de a expune noțiunile într-o nouă redacție, se va utiliza formula consacrată de legislație „va avea următorul cuprins:”. Obiecția este valabilă inclusiv altor situații similare din proiect.

La pct. 4 atenționăm despre necesitatea revizuirii normei în raport cu prevederile *Legii nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant*. Astfel, cuvintele “sînt în conflict cu legea “ urmează a fi substituite cu cuvintele “copii cu comportament deviant”.

La Art. VIII (Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie)

La pct. 1, pentru asigurarea unui stil juridic specific normativ, recomandăm reformularea normei cu excluderea textului „după lit. a)”. La fel, , în conformitate cu uzanțele de tehnică legislativă menționăm că, cuvântul „sintagma” se utilizează cu referire la un grup de două sau mai multe cuvinte între care există raporturi de subordonare; cuvântul „textul” se folosește pentru individualizarea unor cuvinte și cifre, cuvinte și semne de punctuație, cifre și semne de punctuație, iar în celelalte cazuri, pentru formularea dispozițiilor de modificare, se utilizează termenii

„cuvântul”/„cuvintele”, după caz, termenii „cifra”/„cifrele”. Obiecția este valabilă inclusiv altor situații similare din proiect.

La pct. 2 menționăm că, potrivit regulilor tehnicii legislative intenția normativă propusă la art. 8 alin. (3) se va reda utilizând formula „textul „...” se substituie cu textul „...””, iar în cazul completării normei cu cuvinte se va utiliza formula „se completează cu cuvintele”. La fel, dispoziția de modificare a lit. j) se va reda într-un alineat separat.

Pentru previzibilitatea normelor juridice, recomandăm revizuirea dispozițiilor propuse la alin. (12) al art. 8. Astfel, semnalăm că, în conținutul propus lipsește activitatea Agenției în domeniul *reabilitării victimelor infracțiunii*. Subsidiar, la lit. c) în expresia „cu alți reprezentanți” recomandăm de a exclude cuvintele „cu alți”, iar expresia „care să” urmează a fi reformulată. Totodată, atenționăm că art. 8 din legea supusă amendării are 9 alineate, prin urmare articolul respectiv urmează a fi completat cu alineatul 10, dar nu cu alineatul 12.

La Art. X (Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane) recomandăm revizuirea textului amendamentelor propuse cu indicarea exactă a elementelor structurale supuse amendării.

La Art. XII (Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități)

Se va înlătura eroarea la indicarea numărului și anul adoptării legii supusă modificării, prin substituirea textului „nr. 5/2006” cu textul „nr. 60/2012”.

La pct. 3 expresia „se adaugă textul” se va substitui cu expresia „se completează cu textul”. Obiecția este valabilă inclusiv altor situații similare din proiect.

La Art. XIII (Legea fondului de susținere a populației nr. 827/2000)

În dispoziția de modificare se va corecta anul sursei publicării *Legii nr. 817/2000*, prin substituirea cifrelor „2012” cu cifrele „2000”.

La pct. 1 se va revizui din punct de vedere redacțional amendamentul ce vizează art.1, pentru integrarea armonioasă în conținutul normei a expresiei „se exclude”.

La pct. 5, pentru asigurarea clarității normei juridice, recomandăm reformularea expresiei „sau ori de câte ori este prevăzut în procedurile de raportare” în conținutul textului propus la alin. (2) al art. 6.

La pct. 6, prin care se modifică art. 6¹, textul „alineatul (2)” se va substitui cu textul „alineatul (1)”, în vederea corectării referinței eronate.

La Art. XIV (Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale), în dispoziția de modificare a pct. 1 cuvântul „alineatul” se va substitui cu cuvântul „punctul”.

La Art. XVI (Legea nr. 1593/2002 cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență

medicală), pentru asigurarea unui stil juridic specific normativ, recomandăm excluderea expresiei „după punctul 4”. La fel, atenționăm că, lista personalului din sistemul de asistență socială este prevăzută în art. 15¹ alin. (2) din *Legea asistenței sociale nr. 547/2003* în redacția propusă de autor în proiectul respectiv.

La Art. XVIII (Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale), în dispoziția de modificare se va indica sursa republicării legii, conform rigorilor de tehnică legislativă, după cum urmează: „(republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 384-395, art. 612)”.

La Art. XIX, modificările propuse în **Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999** nu pot fi susținute din punct de vedere conceptual, întrucât în sensul legii enunțate (art. 1), prin expropriere se înțelege transferul de bunuri și de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes național sau de interes local, în condițiile prevăzute de lege, după o dreaptă și prealabilă despăgubire. La art. 5 alin. (1) din aceeași lege sunt enumerate lucrările considerate de utilitate publică, iar alin. (2) prevede expres că utilitatea publică se declară pentru lucrări de interes național sau de interes local.

Totodată, se va ține cont că exproprierea este una din cele mai severe măsuri care poate fi luată cu privire la dreptul de proprietate privată, deoarece nu este doar o simplă limitare a dreptului, ci duce la pierderea acestuia (a se vedea *Hotărârea Curții Constituționale nr. 30/2016 (despăgubirea în caz de expropriere pentru utilitate publică)*, § 52).

La Art. XX (Dispoziții finale și tranzitorii), la alin. (4) menționăm că, exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea lor în text, la prima folosire. Prin urmare, propunem reformularea normei.

Secretar de stat

Stanislav COPETCHI

Digitally signed by Copetchi Stanislav
Date: 2023.05.25 10:35:09 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md

05.07.2023 nr. 04/2-5999

la nr. 01/2420 din 27 iunie 2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Urmare examinării proiectului de *lege pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „RESTART”)*, număr unic 335/MMPS/2023, comunicăm următoarele.

La proiectul **hotărârii Guvernului** de aprobare a proiectului de lege menționăm că, reprezentarea Guvernului în Parlament este una din funcțiile Ministerului Justiției, stabilite la pct. 6 sbp. 6) din *Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 698/2017*. În acest context, precum și întru asigurarea uzanțelor normative, se propune includerea ministrului justiției în lista contrasemnatarilor hotărârii date.

La proiectul legii

Cu referire la denumirea proiectului, se va reține că, în conformitate cu art. 42 alin. (2) și (4) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative* (în continuare - *Legea nr. 100/2017*), denumirea actului normativ trebuie să fie laconică și să exprime cu claritate obiectul reglementării. După caz, denumirea poate conține o paranteză în care se indică laconic obiectul reglementării proiectului. Totodată, în conformitate cu prevederile art. 42 alin. (3) din *Legea nr. 100/2017*, denumirea actului normativ nu poate fi identică cu cea a altui act normativ în vigoare, cu excepția cazului în care proiectul noului act normativ prevede abrogarea actului normativ precedent cu aceeași denumire. În acest context, apare necesitatea revizuirii denumirii proiectului în sensul în care aceasta să includă o paranteză în care se va indica laconic obiectul reglementării proiectului sau obiectivul acestuia.

La Art. I (Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală)

La sintagma „UTA Găgăuzia” remarcăm că, în conformitate cu art. 54 alin. (1) lit. i) din *Legea nr. 100/2017*, exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire. Astfel, abrevierea dată se va indica desfășurat cu luarea în considerare a terminologiei din *Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri)*. Similar se vor revizui și restul abrevierilor din proiect.

La Art. II (Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999)

Din punct de vedere al previzibilității legii, propunerile de modificare a normelor cu privire la exproprierea bunurilor pentru organizarea și prestarea serviciilor sociale, precum și a altor activități de asistență socială sunt conceptual discutabile.

Astfel, atenționăm că, noțiunea de expropriere (art. 1) prevede expres că transferul de bunuri și de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes național sau de interes local, în condițiile prevăzute de lege, după o dreaptă și prealabilă despăgubire. Totodată, exproprierea bunurilor pentru organizarea și prestarea serviciilor sociale, precum și a altor activități de asistență socială în sensul amendamentului propus de autorului proiectului nu conține reglementări în ceea ce privește o eventuală despăgubire.

Adițional, soluția propusă spre completare la art. 1 nu corelează cu art. 5 alin. (2) în care se indică doar „servicii publice de interes național”. În context, urmează a se revizui terminologia în partea ce ține de tipul serviciilor pentru care poate fi declarată utilitatea publică.

La art. 5, alin. (1¹) la fel nu corelează cu alin. (2). Astfel, urmează a se face distincție între ce se consideră de utilitate publică (lucrări și servicii) și obiectul exproprierii (conform art. 2).

La pct. 4 remarcăm că, expresii cum ar fi „se adaugă” nu sunt caracteristice actelor normative de modificare, motiv pentru care se vor revizui. Adițional, se va ține cont că, cuvântul „textul” se folosește pentru individualizarea unor cuvinte și cifre, cuvinte și semne de punctuație, cifre și semne de punctuație, iar în celelalte cazuri, pentru formularea dispozițiilor de modificare, se utilizează termenii „cuvântul”/„cuvintele”, după caz, termenii „cifra”/„cifrele” (observație valabilă pentru toate amendamentele din proiect).

La art. 6 alin. (3) atragem atenția că, condițiile propuse pot limita autoritățile statului în a selecta bunurile imobile necesare pentru amplasarea Agențiilor teritoriale de asistență socială, motiv pentru care propunem revizuirea acestora.

La pct. 5 propunem expunerea în redacție nouă a art. 7 alin. (2), astfel ajustând și denumirea Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării.

La Art. IV (Legea nr. 121/2001 cu privire la protecția socială suplimentară a unor categorii de populație) pct. 2, pentru corectitudinea redactării, se va indica că „Articolele 3, 3¹ și 4 vor avea următorul cuprins:”.

La Art. V (Legea nr. 190/2003 cu privire la veterani) se vor exclude cuvintele „și completările”, deoarece accepciunea termenului „modificarea” include și completarea actelor normative, or, potrivit art. 62 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017* modificarea actului normativ constă în schimbarea oficială a textului actului, realizată

prin modificări, excluderi sau completări ale unor părți din text (observație valabilă și pentru restul cazurilor similare din proiect).

La Art. VI (Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale) avînd în vedere că se propun modificări doar la art. 11 din *Legea nr. 397/2003*, dispoziția de modificare va debuta cu referința la acest articol:

„**Art.VI.** – Articolul 11 din *Legea nr. 397/2003* privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 384-395, art. 612), cu modificările următoare, se modifică după cum urmează:”.

La Art. VII (Legea asistenței sociale nr. 547/20003)

La pct. 1 propunerea ce completează art. 1 se va completa cu cuvintele „cu următorul cuprins”.

La pct. 2 se vor rectifica semnele citării, deoarece nu sunt amplasate corect (a se vedea „sintagma violența în familie”).

La pct. 5 nu este utilizată uniform terminologia cu definiția Agenției de gestiune a serviciilor sociale cu specializare înaltă din art. 1 – „gestionează serviciile sociale cu specializare înaltă” și „gestionează activitatea instituțiilor de asistență socială cu specializare înaltă”.

La pct. 6 semnalăm că, norma propusă de autor la art. 13 alin. (5) după conținutul său nu sunt redate clar, în special organizarea Agențiilor teritoriale de asistență socială, *pentru un anumit număr de raioane*, iar nota informativă nu conține argumente în acest sens.

La pct. 8 amendamentele ce vizează art. 15 alin. (1) și (2) se vor comasa după cum urmează: „alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:”. Adicional, la alin. (1) se va ține cont că substantivele, cu excepția celor proprii și toate celelalte părți de vorbire se scriu cu inițială mică după două puncte, în debutul enumerărilor subsumate.

La Art. VIII (Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane)

Pentru corectitudinea exprimării se va redacta intenția normativă de modificare a art. 10 alin. (1) pornind de la faptul că se propune un singur amendament, care nu necesită a fi numerotat.

La Art. IX (Legea nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați)

În scopul respectării exigențelor de redactare a actului normativ, propunem de a exclude cuvîntul „nou” din redacția privind intenția normativă de completare a art. 19 cu un alineat.

Obiecția este valabilă și situației similare de la **Art. XV** pct. 8 din proiect.

La Art. XII (Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie)

Noua redacție a art. 7 alin. (4) va include și numărul de ordine al alineatului (obiecție valabilă și pentru restul cazurilor de expunere în redacție nouă a elementelor structurale).

La Art. XVI (Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți)

La pct. 4 din proiect, atenționăm că, termenul „copii în conflict cu legea” nu corespunde termenilor sau noțiunilor consacrate în legislația națională, or, *Legea nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant* reglementează măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant.

În context, în cazul în care termenul „copii în conflict cu legea” depășește după conținut termenul „copii cu comportament deviant” din *Legea nr. 299/2018* pentru previzibilitatea și claritatea normei juridice, recomandăm de a reflecta termenul „copii în conflict cu legea” în noțiuni (art. 3 din *Legea nr. 140/2013*).

La Art. XVIII (Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar)

La pct. 2 pentru asigurarea unui stil juridic specific normativ, recomandăm excluderea expresiei „după articolul 13”.

La Art. XIX (Dispoziții finale și tranzitorii)

La alin. (5) semnalăm că normele sunt parțial derogatorii în raport cu art. 32 din *Legea nr. 158/2008*, or, depunerea jurământului rămâne a fi obligatorie pentru funcționarul public în termen de 10 zile de la numirea în funcție. Astfel, recomandăm reformularea normei cu indicarea expresă a alin. (2) al art. 32 de la care se derogă.

Secretar de stat

Stanislav COPETCHI

Digitally signed by Copetchi Stanislav
Date: 2023.07.05 17:27:55 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

